

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXX. Benevantana successionis. An divisio facta de bonis alienis, substineatur, si postea dividentes efficiantur hæredes domini eorumdem bonorum; Et de pluribus ad materiam divisionis inter ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

ut praesertim advertit *Montis. de inventar. cap. 6. numer. 42* qui alios refert; Idque summam rationem habere videtur, quoniam aliis nimium lata vita fraudibus aperiri posset in supplantationem creditorum, ac legatariorum, si neque filii, neque ipse pater ex isto actu obligati, vel praedicti remanerent.

Cogitabam istius Responsi occasione ad punctum, (quem adhuc occasio non dedit formiter disputare) an filiis effectis majoribus non habentibus ratum factum patris circa aditionem hereditatis, ista deferatur potius aliis gradu proximioribus, quibus deferri debuisset ab initio, quatenus dicti filii non extitissent in rerum natura, vel extantes declarassent velle abstinere, dum pater ex persona propria est a successione extraneus; Sed quoniam textus praedictus ita clare decidit, cogitabam quod indefinitè ejus dispositio attendenda sit, quasi quod aditionis actus, perfectus, & consumatus remaneat in persona filiorum, quibus successio delata est, ad commodum patris tanquam emptoris, vel cessionarii hereditatis juxta terminos, de quibus *rot. tit. Digestorum, & Codicis de heredit. vel action. vendit.* tanquam ex implicita cessione, quam lex patri faciat; Ita etiam suadente regula *secundum naturam &c.*

Sive quod cum successiones, quae filiis familias deferuntur, lex in parte deferat etiam patri quoad usum fructum, ita intrent ea, quae habemus de jure accrescendi, vel non decrescendi ad favorem instituti in usu fructu deficiente, vel non ad eum institutum in proprietate, ut ipse remaneat haeres in totum, ac pleno jure; In ista verò causa post datum responsum, suppositum fuit, quod difficultas cessaret ex facto, ob aditionem expressam à praedictis factam.

BENEVENTANA SUCCESSIONIS

PRO

DOMINICO ET ALIIS
DE MORRA

CV M

GOFFREDO ETIAM
DE MORRA.

Casus disputatus in Rota, resolutus ut infra, postea concordatus.

An divisio facta de bonis alienis, substineatur, si postea dividentes efficiantur haeres domini eorumdem bonorum; Et de pluribus ad materiam divisionis inter haeres, quomodo faciendae sit, & quatenus erronea seu laesiva detegatur, an rescindatur in totum, vel iurare debeat suppletio, & quomodo.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 **R**esolutiones causae.
- 3 **A**d regulandam justitiam, vel injustitiam auctus attenditur tempus, quo est initus.
- 4 **P**ost factam divisionem non potest unus ob deterior-

- 5 **D**ivisio facta per non dominos de re aliena, quando non valeat.
- 6 **S**ubstineatur inter ipsos dividentes, si deinde efficiantur domini.
- 7 **D**ivisio dicitur reciproca alienatio.
- 8 **O**bservantia confirmat divisionem, alias invalidam, & ratificationem inducit.
- 9 **D**e alio casu controversa.
- 10 **E**rronea divisio est retractanda, vel reducenda ad aequalitatem.
- 11 **A**n rescindatur in totum, vel solum fiat suppletio inaequalitatis.
- 12 **Q**uomodo dicta suppletio practicanda sit.
- 13 **D**e modo faciendi divisionem.
- 14 **D**e alio casu controversa.
- 15 **A**lienans rem communem tenetur participare partem pretii socio.
- 16 **S**i socius emit rem ad commune commodum, pretium a socio partem pretii erogati, ubi non conficit, quod illud esset commune.

DISC. XXX.

PRO communi possidentibus Goffredo seniore, & Vincentio ex Bartholomeo fratre praefuncto nepote, bona paterna, & aliorum Majorum, etiam illa Juliae matris, & aviae respectivè quamvis adhuc viventis, dum ea vidua in domo viventis juxta solitum, filii ejus bona de facto tanquam domini detinebant; Ad divisionem inter eos devenitum est, in qua omnia bona Juliae, vel pro majori parte obvenerunt in dictum Vincentium; Cumque Julia decedens in testamento, instituit eisdem Goffredo, & Vincentio, aliisque filiis, quoddam fideicommissum ordinasset; Hinc istius vigore Goffredus junior dicti senioris ex filio nepos, pro ejus portione immisionis iudicium instituit ad bonae fidei filios possessa; Et introducta causa in Rota coram Bichio sub die 17. Martii 1654. ejus favore producta resolutio super fideicommissi purificatione, seu pertinentia, de qua solum actum fuit, reservato videre de bonorum identitate, super qua assumpta disputatione sub die 5. Junii 1655. pariter favore actoris resolutum fuit, quod scilicet bona possessa per reos conventos, ad Juliae testatrix hereditatem spectarent; Concessaque nova audientia, & re-proposita causa, dilata fuit resolutio, neque ad ulteriorem disputationem devenitum est, quoniam concordia terminavit istam, ac alias controversas enunciatas sub tit. de successione, & sub altero de credito, ac alibi; Dictaeque resolutiones habentur impressae inter decisiones Bichii 593. & 649.

Proderunt autem istae resolutiones, praeter necessitatem, ac extra punctum controversiae, qui remansit indecisus, quoniam neque fideicommissum, neque bonorum identitas ex hac parte reorum conventorum controversabatur, sed punctus erat super observantia divisionis, cui actor stare nolebat, eo quia casus tribuerat, ut ista bona Juliae, obventa in portionem reorum conventorum, seu eorum patris, notabiliter meliorata essent, & de converso obventa in portionem actoris, deteriorata; Id autem, postea divisionis validitate, in nulla consideratione habendum erat, cum hujusmodi eventus, qui postea sequuntur, sive boni, sive mali, dicuntur sequela

sequela domini, & consequenter de jure indubitatum est, ut antiquus condominus de iis, quæ post divisionem evenerunt, participes esse non debeat, eum in omnibus humanis actibus, ad eorum justitiam regulandam, attendendum veniat tempus quod iuncti sunt, non quid postea contingat, ut generaliter in omni ferè materia advertitur, & præsertim *sub tit. de alienat. & contractibus disc. i. cum seqq.* ubi de alienationibus bonorum Ecclesiæ, aliorumque privilegiatorum; Ideoque Scribens pro reis conventis (etiam cum sensu veritatis) dicebam, quod ita actoris præsentio minus fundata videbatur, quoniam juris regula est, ut unus ex dividendis, post divisionem, ad portionem alterius sub prætextu deteriorationis portionis propriæ, regressum habere non possit *ad text. in l. cum pater §. hereditatem ff. de leg. 2. ubi Bart. & alii apud Peregr. de fideicom. art. 40. num. 36. Rota decis. 384. num. 7. par. 5. rec.*

Ellicet divisio non detur in bonis alterius, quam dividendum, ideoque quoad bona aliena habeatur pro inutili, ac infecta; Attamen id rectè procedit respectu ipsius domini, cui, vel habentibus causam ab eo, iste actus præjudicare non debeat, quatenus eidem diversimodè disponere videatur, istosque terminos, vel effectus percutere videbantur istæ generalitates, quæ per Scribentes pro actore deducebantur, quoniam si casus præbuisset inæqualem pertinentiam, quia nempe testatrix, inæqualiter inter ipsos dividendos disposuisset, unde propterea cessaret æqualitatis præsuppositum, cum quo divisio facta est, tunc rectè diceretur, quod divisio præjudicare non deberet; Secus autem dum præsuppositum, cum quo, juxta consuetum naturæ ordinem, dividentes processerunt, nullam recepit alterationem, quoniam tunc dicebam intrare conclusionem, quam habemus in materia venditionis, vel donationis, seu alterius alienationis, quod ubi fiat per non dominum, per dominii supervenientiam confirmatur *ad textum in l. si quis alienam ff. de act. empr. & in l. cum vir ff. de usucapion. Fab. de Anna conf. 39. num. 66. Pison. in conclus. verbo venditio rei aliena circa finem Gamb. decis. 67. nu. 2.*

Illi autem termini, divisioni quoque rectè congruere videntur, quoniam aliud non est divisio, nisi reciproca alienatio, seu venditio tanquam species permutationis ex deductis *per Peregr. de fideicommiss. art. 52. num. 53. & advertitur pluries in diversis materiis præsertim *sub tit. de fideicom. disc. 175.* & in aliis; Nullaque congrua differentia dignosci videtur inter unam speciem alienationis, & alteram.*

Quinimò in hac facti specie advertēbam, ut id facilius, magisque de plano recipiendum esset ob euberantem bonam fidem hinc inde, quod cum testatrix in filiorum domo viveret, atque alimentis contenta, pateretur, ut filii, (juxta stylium) tanquam ex natura ordine futuri domini, & successores ea possiderent, ac administrarent, si uctusque perciperent, ita iidem, quamvis in puncto juris non domini, defacto autem tales, de jure quoque se sperantes, bona fide, eadem bona cum aliis propriis dividerent; Et consequenter planum videbatur, ut intraret supra insinuada conclusio super divisione regulanda de tempore, quo sequuta est, ob aliàs resistantem æquitatem, sive intrantem claudicationem, in casu quo quemadmodum ista bona meliorata fuerunt, deteriorata essent; Neque in contrarium deducebatur aliquod motivum, quod fringeret, cum solum insisteretur in vagis generalitatibus; Porrius autem ob subsequutam divisionis longævam obstantiam etiam post factum casum dictæ success-

Part II. de Hærede,

tionis, per quam ea ratificata censetur, omnique defectus suppletus *Bald. conf. 283. lib. 2. Sim. de Prat. conf. 60. num. 38. Craveri. conf. 19. num. 4. Rot. apud Bich. decis. 6.*

In proposito autem divisionis inter cohæredes; Pluries de illarum retractatione, vel in æqualitate disputare occasio dedit, præsertim verò in una *Affsen. divisionis.* pro Jacobellis, quod facta æquali divisione tanquam de bonis pariformiter ad utramque partem æqualiter pertinentibus; Cum deinde unus dividendum obtinisset declarari fideicommissariam successionem in aliquibus ex eis, ob defectam portionem fratris defuncti absque prole, ipsi soli, non autem nepotibus ex fratre (cum quibus æqualem divisionem fecerat) debitam esse juxta casum disputatum *sub tit. de fideicom. disc. 21.* Hinc proinde, ita detecta divisione erroneâ, exorta est questio, an illa in totum retractanda esset, etiam respectu aliorum bonorum, quæ non dubitabatur esse communia, atque æqualiter ad dividentes pertinere; Vel quid potius agendum esset.

Respondi, quod bene fundata esset alterius Partis intentio, ne divisioni æqualiter factæ, cum dicto falso præsupposito æqualis pertinentiæ, stare teneretur; ut ultra generalem veram, ac receptam propositionem, frequenter in omni ferè materia insinuatam, ut actus gesti cum falso præsupposito corruant, ac pro infectis habendi sint, præsertim in materia transactionis habetur *sub tit. de alienat. & contract. ac alibi.*

In his specialibus terminis divisionis æqualiter factæ inter patrum, & nepotes de hereditate, quam postea compertum est, cessante beneficio repræsentationis ad solum patrum spectare, sive inter consobrinis dividentes in stirpes, cum tamen divisio in capita facienda esset, cum similibus, habetur plene firmatum *per Rotam decis. 600. par. 5. rec. & in aliis pluries, atque firmatur pro absoluto in Reatina fideicommissi, de qua *sub tit. de fideicom. disc. 17.* Ideoque non negabam quod error deberet retractari; Punctus autem erat, an retractanda esset divisio in totum, adeo ut ex integro facienda veniret, ut altera pars prætendebat, vel potius deberet intrare supplementio, seu reductio ad æqualitatem.*

Et in hoc dicebam, quod quando in divisione universalium plurium bonorum, seu patrimoniorum, appositum esset aliquod patrimonium, quod totum consideratur tanquam universalitas, cessaret ad unum, & non ad alterum, ex dividendis; Puta, quia essent duo patrimonia, unum liberum, & alterum fideicommissarium; Sive unum feudale, & alterum allodiale, istud verò secundum differens, ad unum tantum spectaret, adeo ut alter, nullam in eo participationem haberet; Et tunc admittebam, quod non intrabant termini supplementionis, quoniam oportebat totum patrimonium separare, ita constituendo duas universalitates omnino diversas; Secus autem ubi in utroque patrimonio, etiam fideicommissario (ut in præsentibus) alter dividens portionem quoque haberet, licet non æqualem, sed inæqualem, eo quia altera defecta portio, uni, & non alteri debita esset, quoniam verius videri dicebam, ut isto casu, cum resultaret solum quedam lesio, seu inæqualitas, cessante dolo, intraret actio ad supplementum, sive ad æqualitatem juxta generales terminos, quos in sua materia, *sub tit. de empr. & vendit.* habemus super lesione, vel super actione quanti minoris &c. Et in his terminis *Gozzadin. conf. 44. num. 15. bene Villalob. commun. opinion. verbo divisio nu. 37. Cyriac. contr. 514. nu. 5.* Atque videtur in puncto

F

Juris

De LUCA
de
testamentis
et
civ
9

juris nimium probabile, cum nulla suppetat congrua ratio, ob quam actus bonâ fide, ac sub justa ereditate initus, in totum rescindi debeat.

Quatenus verò pertinet ad modum faciendi hanc suppletionem, seu reducendi ad æqualitatem; Dicebam, quod; Aut bona sunt ita distincta, quod in eisdem, absque singulorum corporum scissura, vel aliorum bonorum incommodo ac præjudicio, ad æquationem fieri poterat, & tunc de plano res decidenda veniebat; Aut verò non erant ita distincta, & tunc ex veriori sententia locus erat Judicis arbitrio pro faciendâ ad æquationem juxta qualitatem bonorum, ita, & taliter, quod utrique Parti æquè consultum remaneret, etiam admittendo aliquam refusionem, seu suppletionem in pecunia, seu mobilibus ex iis, quæ cæteris relatis habentur apud Fontanell. de pact. claus. 4. glof. 9. par. 2. num. 75. cum seqq. Capyc. Lar. decis. 28. num. 8. & 11. cum seqq.

Quâvis enim in hac materia divisionis, super modo illam faciendi, nostri majores de more nimium variaverint, magna que opinionum diversitas habeatur, ut patet ex deductis apud Capyc. Lar. dicta decis. 28. ubi elaboratè ferè omnes colligit diversas opiniones, quæ desuper habentur; Aliis volentibus, ut major dividat, & minor eligat; Aliis autem ut fieri debeat per sortes; Ac aliis ut fieri debeat per partitum, cum similibus ibi recensitis; Verius tamen semper credidi istam quoque esse de quæstionibus potius facti, quam juris, certam, ac determinatam regulam generalem non recipientibus, sed pro facti qualitate, & circumstantiis decidendis, attento potissimè more regionis, istoque cessante, attendi debeat qualitas personarum, ac bonorum respectivè prudenti arbitrio, quoniam si (e.g.) adsint bona adjacencia, seu aliâ congrua aliis bonis consortis, tunc rationale est, ut huic illa adjudicentur ex regula, ut quod uni non nocet, & alteri prodest &c. Sive etiam, ut frequenter contingit, quando bona hæreditaria sint in pluribus provinciis, vel locis, ut cuilibet respectivè assignari debeant ea, quæ magis congruunt; Potissimè verò, ubi uni eorum obstare possit incapacitas, ut frequenter contingit in locis, ubi vigeat statuta inhabilitantia forenses, ex deductis per Capycium, & Add. decis. 42. Curac. contr. 36. n. 9. & contr. 117. num. 7. Michalor. de fratr. par. 3. cap. 38. num. 25.

Et in una Spoletana fideicommissi pro Antonio Tigrino, cum Pertusio, disputata coram A. C. Cum istis quamdam hæreditatem pro communi possidentibus, Pertusius prædium commune alienasset, Tigrinus verò quamdam domum communi nomine emisisset, atque occasione divisionis, controversiæ exortæ essent, de duobus præsertim agebatur; Primò scilicet ut Pertusius, qui alienationem prædii fecerat, Tigrino partem pretii refundere teneretur; Et secundo, ut Tigrinus qui emptionem fecerat domus, habere deberet à Pertusio refectionem partis pretii erogati; & in utroque pro Tigrino respondendum esse dicebam.

Quatenus enim pertinet ad primum, textus est litteralis in l. nemo ex sociis ff. pro socio, quod si socius rem communem alienavit, tenetur pretium quod recepit cum socio communicare.

Et quoad alterum dicebam, quod casus expressè deciditur per Bart. in l. 2. num. 2. Cod. pro socio, cuius hæc sunt verba præcisa, Secundo est multum notandum, quod licet unus ex fratribus emat pro se fundum, & pro fratre suo, tunc si in instrumento continetur pretium, quod dicitur venditor fuisse confessus habuisse, & recepisse à dicto, taliter nomine suo, & nomine fratris sui, nec dicitur de ejus propria, vel

communi pecunia, quia tunc in dubio intelligitur de pecunia propria solventis, ita quod ab alio fratre pretium repetere partem pecunie si velit partem prædii, id quæ dicit perpetuo menti tenendum, quia valebit tibi ad mille aureos, & Bartolum sequuntur Alex. Abb. & cæteri deducti per Rolan. conf. 4. num. 2. & 6. lib. 2. Mantie. de tacit. lib. 6. tit. 16. num. 18. Michalor. de fratr. par. 2. cap. 9. num. 13. cum seqq. ubi expressè reprobantur Natta, & Mascard. qui contrarium dixerunt; Et quidem Bart. sententia, clarum pro se habere videtur decisionem text. in ead. l. 2. Cod. pro soc. ubi ad solam assertionem ementis, atque dicentis, totum pretium de suo solvisse, Imperator decidit, pretii partem à socio refundendam esse.

LUCANA COLLATIONIS

PRO
MARIA MAGDALENA
CUM
MARIA FELICE DE GAMBOGIIIS.

Responsum pro veritate,

De collatione inter cohæredes faciendâ de iis, quæ citrà titulum hæreditarium à defuncto in eos obvennerunt, & consequenter de imputatione in propriam portionem, an, & quando intret: Et in specie quid de dote, vel dotis augmento.

SUMMARIUM.

- 1 **F**acti series.
- 2 Referuntur agentes de materia collationis, vel imputationis.
- 3 Quod ista sit quæstio voluntatis, & quomodo decidenda.
- 4 Ad quid prosunt regulae generales, vel doctrina in hac materia.
- 5 De contributo plurium hæredum ad onera, & legata.
- 6 De contributo ad debita inter hæredem feudalem & allodialem.
- 7 Dos data filie confertur.
- 8 Habens pro se regulam, habet intentionem fundatam, & limitatio non presumitur.
- 9 Habenti probationem jam factam, vel intentionem fundatam sufficit offuscare probationem contrariam.
- 10 Collatio debet intrare ob æqualitatem.
- 11 Quod contrarium isto casu dicendum sit, quia augmentum factum est in gratiam viri.
- 12 Quod datur ad compensandam inæqualitatem, dicitur ex causa onerosa.
- 13 In specie ut datum pro compensatione non confertur.
- 14 Mulier in dote fovet causam lucrativam.
- 15 De distinctione plurium personarum formalium in una materiali.
- 16 An imputationem collat onus fideicommissi, vel aliud simile.
- 17 De equivoco, seu errore non distinguendi casus eorum circumstantias.
- 18 De alio casu, & quod non intrat collatio in eo, qui non curat hæreditatem &c.